Nr. 11 (45) Vilnius 1939 m. kovo 14 d. II metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO" PRIEDAS ŪKININKAMS :::

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Galvijų ūkis

Visoje Lietuvos valstybėje yra apie 1.200.000 galvijų, tame skaičiuje apie 780.000 melžiamų karvių, iš kurių pieno pagaminta ir užsienin išvežta (1938 m.) 17.412 tonų sviesto už 43.500.000 litų. Taigi galvijai sudaro labai reikšmingą valstybės ūkio šaką. Dėl to šios šakos pagerinimas yra labai svarbus. Gerinant galvijus, pirmiausia susirūpinta buliais. Žalųjų veislės bulių galvijams pagerinti iš užsienio buvo nupirkta 72, juodmargių — 96 ir keletas kitų veislių bulių. Iš jų buvo sudaryti kergimo punktai. Nuo 1930 metų kergimo punktų Žemės Ūkio Rūmai įsteigė 480. Be to, ir ūkininkai skatinami, kad augintų gerus, veislei tinkamus bulius. Už gerai išaugintus ir tinkamai laikomus bulius ūkininkai nuo 1929 m. gauna pašalpas. 1938 m. tokių pašalpų išmokėta 1.243 bulių laikytojams. Dar tenka priminti, kad per pienines ir galvijų kontrolės ratelius platinami veisliniai buliukai. 1938 m. tuo būdu buvo išplatinta 2.200 buliukų. Kad ūkininkai nelaikytų veislei netinkamų bulių ir tuo būdu negadintų galvijų, tuojau bus išleistas įstatymas, pagal kurį ūkininkai galės laikyti tiktai veislei tinkamus bulius, t. y. tokius, kurių žinoma kilmė, kurie turi pieningų karvių savybes ir jas lengvai perduoda būsimoms kartoms. Šiuo metu visame krašte yra apie 24.000 bulių, iš kurių tik 3.000 yra žinomos kilmės ir gamybos. Toks bulių skaičius perdidelis. Pakaktų 15 000 bulių. Įstatymui įsigaliojus, bus draudžiama parduoti peranksti veislei tinkami buliai.

Bendrai valdomų ūkių dalinimas

Bendrai valdomus ūkius dalindavo privatūs matininkai bei teismo ekspertai, pirmiau sudarius sutartį pas notarą. Toks dalinimas ilgai užsitęsdavo ir brangiai ūkininkams kaštuodavo. Dėl to šių ūkių dalinimo vykdymą paėmė žemėtvarkos įstaigos. Dabar šis darbas vyksta sklandžiau, greičiau ir atseina daug pigiau. Nuo 1936 metų buvo padalinta 999 ūkiai, 27 087 ha ploto, tarp 3028 savininkų. Iki šiol dar neišspręsta ir neįvykdyta 1.735 bylos, 37 960 ha ploto. Dalis jų reikalinga skubaus vykdymo. Prie skubių bylų priskiriami toki ūkiai, kurie pagal dokumentus priklauso keliems bendrasavininkams, bet dalis jų neprileidžiama. Tokios bylos yra vykdomos be eilės. Čia dar tenka pastebėt, kad labai žymus ūkių skaičius dalinamas ir kaimų viensėdžiais skirstymo proga. 1919 — 1938 m. tuo būdu buvo padalyta kelios dešimtys tūkstančių ūkių.

Darbininkų reikalai

Lietuvos ūkininkai labai skundžiasi darbininkų stoka. Labai sunku surasti bernas bei merga, o dar sunkiau gauti darbininkas darbymetei atėjus. Dabar tuo reikalu labai susirūpinta ir daromos pastangos šį nenormalumą kuo greičiausiai likviduoti. Mat, visi darbininkai iš kaimo bėga miestan, kur juos vilioja sezono metu didesni uždarbiai, linksmesnis gyvenimas ir kiti miesto smagumai. Dėl to ir norima sudaryti tokios sąlygos, kad darbininkai nebėgtų į miestą. Iš vienos pusės norima įstatymais uždrausti miestams priimti didesnį skaičių darbininkų, negu jų iš tikrųjų reikia, iš kitos pusės stengiamasi kaime sudaryti tokias sąlygas, kad darbininkai neturėtų noro bėgti miestan. Dabar geresnis bernas gauna per metus 400—500 litų ir, žinoma, visą užlaikymą ir drabužius su autuvu. Be to, statomi kumetynai — atskiri namukai, kuriuose gyvena samdiniai. Kaimuose manoma organizuoti darbininkų klūbai, kur galėtų praleisti kultūringai ir linksmai liuoslaikius. Apdraudžiami darbininkai nuo nelaimingų atsitikimų. Darbininkai nemokamai pervežami iš tų vietų, kur jų per daug, ten, kur jų trūksta ir t. t. Prie progos tenka suminėti, kad Lietuvoje iš viso yra apie 120—140 tūkstančių kaimo darbininkų. Šių metų sausio 15 — 31 d. visi Lietuvos valsčiai suregistravo visus ūkininkus, kurie dar neturėjo darbininkų. Pasirodė, kad tiems ūkininkams reikia: 1.798 bernų, 1.007 merginų, 170 pusbernių, 472 piemenų, 122 kumečių ir 402 padienių. Kartu buvo registruojami, kurie nori tarnauti. Tokių atsirado tiktai 491. Tuo tarpu visuose miestuose užsirašiusių be darbo tuo metu buvo 1.558 asmens — 1.259 vyrai ir 302 moterys. Taigi pasamdžius tuos 491 ir 1.558 miesto bedarbius, ūkininkams vistiek darbininkų pritruks, nes jų reikia apie 4.000, o yra tiktai 2.000. Iš to matome, kad Lietuvos ūkininkams iš tikrųjų labai trūksta darbininkų. Dėl to norima ūkius labiau mechanizuoti, nes mašinos dabar pavaduoja žmones.

Nukentėję šelpiami

Jau antri metai Lietuvos valstybėje veikia įstatymai, pagal kuriuos ūkininkai, nukentėję nuo gaivalinių nelaimių (audrų, žaibo, ledų ir t t.), yra šelpiami. Vykdant to fondo įstatymą, iki šių metų pradžios buvo išspręsta apie 2.000 bylų, o iki kovo mėn. pradžios—1.300 bylų. Neišspręstų bylų liko apie 250. Tiems ūkininkams, kurių bylos jau išspręstos, už pereitais metais jiems gaivalinių nelaimių padarytus nuostolius ligi šiol jau išmokėta daugiau 370.000 litų.

Kartu čia tenka suminėti, kad jau 3 metai, kai veikia įstatymas apie kaimo darbininkų draudimą nuo nelaimingų atsitikimų. Vykdant minėtą įstatymą, pernai buvo užregistructa 4.858 nelaimingi atsitikimai. Buvo sužeista 4408 vyrai ir 450 moterys. Iš sužeistųjų 22 mirė. 1937 metais buvo 2504 nelaimingi atsitikimai, iš jų 25 sužeistieji mirė. Daugiausia nelaimingų atsitikimų pernai buvo medžio, metalo, maisto, mineralų pramonės įmonėse ir prie statybos. Pernai buvo įregistruota 5695 darbavietės, kur ose įregistruota apie 80.000 dirbančiųjų. Visi darbininkai, kuriuos ištiko nelaimingi atsitikimai, buvo sušelpti ir gydomi visuomeniškos globos gydyklose.

Įdomi paroda

Šių metų vasario 13 d. Žemės Ūkio Rūmų salėje buvo atidaryta namų pramonės dirbinių paroda. Čia buvo parodyta 3-jų kilnojamų namų pramonės kursų metinė darbo išdava. Buvo išstatyta daug austinių, kaišytinių ir rištinių kilimų, staltiesių, užuolaidų ir kitų audinių. Visi jie buvo pagaminti rankomis iš savų medžiagų, linų ir vilnų ir savais lietuviškais raštais. Taip pat buvo gausus dirbiniais ir mezgimo skyrius, kur buvo išstatyta daug pirštinių, šalikėlių, megstinukų ir panašių kitų darbelių. Iš viso audinių ir mezginių parodoje buvo išstatyta apie 1500 eksponatų.

Sakyti audimo kursai per keletą metų yra pamokę tobulesnio audimo apie 1 600 kaimo audėjų, o mezgimo kursai išmokė megsti daugiau kaip 2.800 kaimo mezgėjų.

Jaunųjų ūkininkų ratelių kurseliai buvo išstatę daug lengvesnių audimo, išsiuvinėjimo, mezgimo ir medžio išdrožinėjimo darbelių.

Iš šios parodos įdomesni ir geresni eksponatai buvo atrinkti Neujorko parodai.

Audimo, mezgimo ir JŪR kursams vadovauja Žemės Ūkio Rūmų namų pramonės skyrius.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Priešingas Žemės Ūkio Rūmams

Kovo 6 dieną gen. Želigovskis paskelbė atvirą laišką Žemės Ūkio Ministrui, kuriame tarp kitko pažymi: jau keli amžiai, kai mūsų ūkininkai, gyveną Vilniaus krašte, nekuomet negalėjo ūkiškai susiorganizuoti, negalėjo parodyti savo sugebėjimų, negalėjo niekuomet prisiruošti plačiam visuomeniniam ir valstybiniam darbui. Taip buvo ir yra todėl, kad šio krašto ūkininkai neturi ūkiškų organizacijų, kurios atitiktų jo siekius, tradicijas ir ūkininkavimo sąlygas, kuriomis remiantis būtų galima tvarkyti savo reikalus. Ūkininkai, net ir sunkiausioms sąlygoms esant, sąžiningai mokėjo mokesčius, tačiau gyvenimas seniūnijose ir valsčiuose visą laiką buvo apmiręs. Geriausių to negyvumo pavyzdžiu yra Vilniaus Žemės Ūkio Rūmai, bereikalingai išplėtę savo valdininkų štabą. Šie Rūmai laiko specialistus—agronomus, kurie, esant dabartinėms sąlygoms, šio krašto ūkininkams ir visam žemės ūkiui beveik visai nereikalingi. Dėl to gen. Ž. prašo ministrą netvirtinti patiekto Rūmų veikimo plano ir 1939—40 metams biudžeto.

Čia kartu tenka pažymėti, kad gen. Ž. įteikė Vidaus Reikalų Ministrui interpeliaciją, kurioje paliečiami savivaldybių reikalai. Interpeliacijoje (paklausime) gen. Ž. sumini, kad Vidaus Reikalų Ministro parėdymu Vilniaus vaivadijoje dvigubai padidintas seniūnijų skaičius. Tas seniūnijų skaičiaus padidinimas, anot gen. Ž., yra žalingas, nes: 1) padidina išlaidas šaltyšių algoms, 2) apsunkina vaito darbą, kuriam dabar tenka turėti reikalai su 20 ir daugiau šaltyšių, 3) kenkia savivaldybėms, kurios reikalauja didesnių, stambesnių vienetų, 4) ardo tvarką, kuri nustatyta atsižvelgiant į mobilizacijos reikalus. Įdomu, kaip pasiaiškins gen. Ž. Vidaus Reikalų Ministras, vadinasi, gen. Slavoj Skladkovskis.

Deficitas

Finansų Ministerija, kiekvienam mėnesiui praėjus, apskaito, kiek per tą mėnesį valstybės iždas turėjo išlaidų ir kiek pajamų. Vasario mėnesį įplaukų gauta 197.130.000 auks., o išlaidų padaryta 199 207.000 auks. Taigi nuostolių per vasario mėnesį padaryta 2.077.000 auks. Lyginant su sausio mėnesiu, vasario mėnesį įplaukos buvo didesnės 2.344 000 auks., o išlaidos irgi didesnės 4 978.000 auks. O lyginant su 1938 m. vasario mėnesiu, šiemet per tą patį mėnesį įplaukų gauta 15.345.000 auks., o išlaidų padaryta 19.152.000 auks. daugiau. Šiemet padidėjo įplaukos iš monopolių ir mokesčių, o sumažėjo iš valstybinių įmonių. Išlaidų šiemet daugiau padarė susisiekimo, žemės ūkio, švietimo ir globos ministerijos. Be to, šiemet vasario mėnesį daug daugiau išleista skolų ir palūkanų mokėjimui. Būtent, pernai vasario mėnesį tam tikslui išleista 9.762 000 auks, o šiemet per tą patį mėnesį — 17.520.000 auksinų.

Kodėl mes nesirūpiname

Vilniaus krašte svarbią ūkio šaką sudaro linai. Jų ūkininkai daug augina, nemaža suvartoja savo reikalams, bet nemaža ir parduoda. Tai žymus įplaukų šaltinis. Parduoda ūkininkai linus, pakulas, drobes, lininius siūlus ir kitus linų išdirbinius. Šios visos prekės parduoti lengva ir už jas gaunama, palyginti, geros kainos. Tik blogiau, kad neturima gerai suorganizuotos įmonės, kuri supirktų teisinga kaina šiuos brangius mūsų krašto turtus. Tiesa, įmonė yra. Vadinasi ji Liaudies Pramonės Bazaras. Viena tokia įmonė veikia Vilniuje, kita — Naugardėlyje. Tai yra, galima sakyti, kooperatinės bendrovės. Bet jose mūsų žmonių nebėra. O jų reikšmė gana didelė. Štai Naugardėlio bazaras, veikiąs nuo 1932 metų, praėjusiais metais padarė net 5.000.000 auksinų apyvartą. Per metus bazaras supirko iš ūkininkų: linų pluošto už 340 000 auks., lininių ir vilnonių audinių už 30.000 auks., lininių siūlų už 12.000 auks., lininės drobės už 240 000 auks., vaistažolių ir grybų už 35.000 auks., valytos vilnos už 16.000 auks. ir medaus už 1.500 auks. Linų pluoštas buvo parduotas fabrikams Žirardove ir Vileikoje, o audiniai daugiausia kariuomenei. Be to, nemaža audinių, grybų ir vaistažolių buvo eksportuota. Taigi ši įmonė yra svarbi pirmiausia ūkininkams. Todėl ir reikėtų, kad mūsų ūkininkai ja susirūpintų. Kol mes tokios įmonės neturime, gera būtų, kad kai kurie mūsų kooperatyvai išsispecializuotų šių gaminių supirkinėjime ir pardavime. Tuo būdu galėtų padaryti pradžią atskirai kooperatinei įmonei, kuri vien tik šias prekes supirkinėtų, vėliau parduotų. Tai būtų didelis ir pelningas patarnavimas mūsų ūkininkams ir visam kraštui.

Ko reikalauja dvarininkai

Visi stambūs žemvaldžiai-dvarininkai yra gerai susiorganizavę ir savo reikalus gina vieningai ir energingai. Neseniai įvyko visuotinis Vyriausios Dvarininkų Organizacijos Tarybos narių susirinkimas, kurio metu, aptarę esamą padėtį, dvarininkai paskelbė rezoliuciją, kurioje reikalaujama: 1) sudaryti sąlygas, kad galėtų kilti žemės ūkio našumas, 2) duoti daug lengvatų ir specialiai globoti pavyzdingus avių ir arklių ūkius (juos turi tiktai dvarininkai), spirito varyklas (tai irgi tik dvarininkų nuosavybė), kad šie ūkiai galėtų plisti ir didinti savo gamybą, 3) sudaryti visos valstybės žemės ūkio sąrašą, kad būtų galima žinoti, kiek yra dvarų ir kiek jie turi žemės, 4) neleisti parceliuoti tų dvarų, kurie gamina naudingus gaminius kariuomenei (kiekvienas dvaras gamina kariuomenei naudingus ir būtinus gaminius), 5) neleisti, kad žemės kainos atpigtų, bet daryti pastangas, kad kainos pabrangtų (kad mažažemiai neįstengtų iš dvaro nusipirkti žemės), 6) visos skolos, kurias dvarininkai padarė, turėtų būti išdėstytos nemažiau kaip 25 metams ir jos turėtų būti leidžiama sumokėti įvairiais lakštais.

Matome, kad dvarininkai, reikalaudami lengvatų, visai neatkreipia dėmesio į ūkininkus ir jų padėtį. Dvarininkai gina tik savo reikalus.

Denatūruotas cukrus bitėms

Lenkijos Iždo Ministerija jau nustatė cukraus kontingentą bitėms maitinti. Šiemet ūkininkai gali pirkti papiginta kaina denatūruotą cukrų po 5 kg kiekvienai bičių šeimai (anksčiau buvo galima pirkti tik po 2 kg). Denatūruotą cukrų pardavinės Žemės Ūkio Rūmai (Izba Rolnicza). Mūsų krašto ūkininkai gali bitėms cukrų pirkti Vilniuje—*Izba Rolnicza ul. Ofiarna Nr 2.*

Norint gauti bitėms cukraus papiginta kaina, pirma reikia išimti iš valsčiaus pažymėjimą, kuriame būtų nurodyta, kiek ūkininkas turi bičių šeimų. Su tuo pažymėjimu reikia kreiptis į Žemės Ūkio Rūmus, kurie ir paskirs reikalingą cukraus kiekį. Paskui dar reikia nueiti į iždinę, kuri patvirtins Žemės Ūkio Rūmų sprendimą ir po to jau galima eiti į nurodytą cukraus sandėlį ir nusipirkti denatūruoto cukraus. Yra ir apskrityse bitininkystės sekcijos, kurios organizuotai pristatinėja bitininkams cukrų.

Kiek buvo bedarbių 1938 m.

Pagal Tarptautinio Biuro duomenis, kurie apima 24 valstybes, nuo 1938 m. liepos mėn. iki gruodžio mėn. bedarbių skaičius, palyginus su 1937 m., 11-oje kraštų padidėjo ir 11-koje kraštų sumažėjo, o 2 juose kraštuose (Švedijoje ir Šveicarijoje) greičiausiai kiek padidėjo. Didžiojoje Britanijoje 1938 m. lapkričio mėn. bedarbių buvo 2,1% daugiau, kaip tuo pačiu laiku 1937 m. Vokietijoje 1938 m. jų buvo 152.430, o 1937 m. — 572.621. Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1938 m. bedarbių buvo 10.374.742, 4,9% daugiau, nei 1937 m. Prancūzijoje 1938 m. bedarbių buvo 400 956, o 1937 m. tuo pačiu laiku 362 551.

Taip pat bedarbių skaičius padidėjo 1938 m. Belgijoje, Suomijoje, Kanadoje ir Norvegijoje. Bedarbiai mažėja Olandijoje, Čekoslovakijoje ir Japonijoje.

J. Am. Valstybių užsienio prekyba

1938 m. J. Am. Valstybės įsivežė iš užsienio įvairių prekių už 1 milijardą 960,5 milijonų dolerių, o išvežė užsienin už 3 milijardus ir 86,7 milijono dolerių. Tokiu būdu įvežimas, lyginant su 1937 m., sumažėjo net 36%, o išvežimas sumažėjo tik 8%. Tokiu būdu praėjusiais metais J. Am. Valstybių užsienių prekybos balansas buvo aktyvus ir davė pelno net 1.133,6 mil. dolerių. Smarkus J. Am. Valstybių prekių įvežimo sumažėjimas aiškinamas pablogėjusia viso krašto ekonomine būkle. Tada gyventojai mažai patys perkasi, o stengiasi daugiau parduoti, kad būtų galima sumegsti galus. Ypač smarkiai padidėjo žemės ūkio gaminių išvežimas, tik medvilnės išvežimas sumažėjo.

Sodų savininkų sąjunga

Centralinės Žemės Ūkio Organizacijų ir Ratelių Draugijos (CTO i KR) Vyriausia Taryba šių metų vasario 18 d. užtvirtino Sodų Savininkų Sąjungos reguliaminą. Ši Sąjunga susiorganizavo aukščiau sakytos Draugijos ribose ir pagal jos statutą Tokiu būdu Sodų Savininkų Sąjunga bus jau trečioji iš eilės speciali ūkininkų sąjunga, įsisteigusi CTO i KR Draugijos ribose. Nes jau anksčiau įsisteigė Cukrinių Runkelių Smulkiųjų Plantatorių Sąjunga ir Centralinė Bitininkystės Sekcija.

Naujosios Sodų Savininkų Draugijos tikslas yra: suorganizuoti krašte sodininkystę ir ginti vaisių gamintojus nuo tarpininkų išnaudojimo, o taip pat surasti būdus papiginti šios rūšies gamybą. Sodų savininkų Sąjungos Centralė yra Varšuvoje, *ul. Kopernika 30* Be to, ji turės vėliau savo skyrius visame krašte, kuriuos dabar organizuoja.

Investicijos žemės ūkyje

Atitinkamos žemės ūkio įstaigos priešakyje su Žemės Ūkio Ministerija paruošė investicijų (darbų) planą žemės ūkyje. Tas planas bus vykdomas per 3 metus. Jam įvykdyti paskirta 105 milijonai auksinų. Tie 105 mil. auksinų bus paskirstyti įvairiems tikslams. Būtent, 60 milijonų auksinų bus paskirta žemės ūkio reformos reikalams. Iš tų 60 mil. auks. kaimo statybos reikalams skiriama 27,6 mil. auks., kreditams komasuojamiems ūkininkams—17,4 mil. auks., naujakuriams (osadninkams) įsitaisyti skiriama 5 mil. auks. kredito ir pievų sukultūrinimui — 10 mil. auksinų. Antrą investicijų grupę sudaro melioracija. Tam tikslui paskirta 30 mil. auks. Tačiau ši suma bus dar padidinta, nes Darbo Fondas tam tikslui dar paskirs 20,4 mil. auks., Žemės Ūkio Ministerija 7,6 mil. auks., Kreditinės įstaigos — 15 mil. auks. ir savivaldybės ir ūkininkai turės tam tikslui surinkti 10 mil auks. Tokiu būdu per 3 metus melioracijos tikslams bus išleista apie 83 mil auks. Už tuos pinigus bus padaryta 150 km pilimų ant upių krantų, kad upės neišsilietų ir sureguliuota 1.000 km upių vagų. Daugiausia bus išleista Vislos reguliacijai ir jos krantų stiprinimui. Trečią grupę investicijų sudaro įvairi statyba Tam tikslui paskirta tiktai 15 mil. auks. (po 5 mil. auks. kasmet). Tie pinigai bus duodami kaip kreditas statybai javų sandėlių (elevatorių), vaisiams laikyti, pieninėms, kiaušiniams laikyti, žuvų tvenkiniams ir t. t. Taigi iš šios grupės daugiausia kreditų teks privatiems asmenims, kurie vykdys aukščiau minėtas statybas. Bendrai paėmus žemės ūkio darbams, atrodo, paskirta gana didelė suma. Tačiau arčiau prisižiūrėjus tenka pasakyti, kad ta suma yra visai maža ir mūsų kraštui turės visai mažos reikšmės. Be to, dar reikia pastebėti, kad iš šių sumų galės pasinaudoti tik tie, kurie sugebės skolintis, nes pašalpų duoti nenumatoma. O kas šiandien norės skolintis, pavyzdžiui, kad ir pievų įtaisymui sukultūrinimui. Labai mažai tokių dabar atsiras.

Kokias pirksime mineralines trąšas?

Mūsų krašte mineralinės trąšos metai į metus vis labiau plinta. Kartu didėja ir ūkininkų žinios apie jas. Seniau ūkininkai nežinojo, kad mineralinės trąšos skirstosi dar į rūšis pagal turimas maisto medžiagas. Visos buvo pramintos vienur „pelenais", kitur „pasievu" ir tiek. Tą vardą jos gavo todėl, kad buvo daugiausia vartojamos fosforinės trąšos, kurios savo išvaizda yra panašios kiek į pelenus.

Antras nenormalumas buvo tas, kad mineralinių trąšų prekyba buvo privačių pirklių rankose, kuriems reikėjo tik daugiau uždirbti, o ne tai, kad ūkininkas iš jų turėtų didesnę naudą. Pavyzdžiui, gali būti Suvalkija, kur prieš dvejus metus buvo pardavinėjamos tik fosforinės trąšos. Apie šių trąšų veikimą ūkininkai šiek tiek nusimanė, jų reikalavo, o apie kitas nieko nežinojo.

Nuo 1937 m. trąšas pradėjo pardavinėti Punsko, o vėliau ir Seinų kooperatyvai. Kooperatyvų iniciatyva buvo šaukiami susirinkimai ir apie trąšas buvo aiškinama ūkininkams.

Nuo to laiko Suvalkijoje pradėta vartoti, be fosforinių, azotinės ir kalio trąšos. Tuo būdu ūkininkai suprato, kad mineralinės trąšos yra skirtingos, kad jų veikimas pareina nuo taisyklingo vartojimo, atsižvelgiant į augalą, dirvą ir kitas aplinkybes.

Jau turime keletą kooperatyvų, kurie įsisteigė urmo trąšų sandėlius (Punskas, Seinai, Daugėliškis, Mielagėnai). Kooperatyvai jau dabar turi apgalvoti, kokias trąšas reikia pavasario sezonui pirkti ir jas užsakyti.

Šį pavasarį mineralinių trąšų kainos yra tos pačios, kaip ir pereitą pavasarį, bet kiek aukštesnės už rudens kainas. Pagal kainoraščius urmo sandėliams trąšos yra parduodamos sekančiomis kainomis:

azotniakas, grūdel.	23.5% N	— 23.05	auks.
„ maltas	21% N	— 20.50	„
salietšak, grūdel.	15,5% N	— 19 10	„
kalkių salietra	15,5% N	— 21.00	„
supertomamilčiai, azotniakuoti	12% P_2O_5 ir 9% N	15 50	„
superfosfatas	18% P_2O_2	— 12.35	„
kainitas	10% K_2O, be maišų	— 3.00	„
kalio druska	20% K_5O	— 7.80	„
kalio druska	40% K_7O	— 15,65	„

Jeigu apskaičiuosime, kiek 1 kg. azoto kaštuoja paskirose azotinėse trąšose, tai gausime, kad: salietroje 1 auks. 35 sk., salietšake—1 auks. 23 sk., azotniake — 97 sk. ir azotniakuotuose supertomamilčiuose 85 sk. Iš šitų skaičių matome, kad azoto kaina šiose tręšose yra labai skirtinga.

Vilniaus vaivadijoje ir Suvalkų apskr. azotinės trąšos parduodamos pigiau, negu kitose valstybės vietose. Bet pigiausiai atsieina azotas *azotniakuotuose supertomamilčiuose*, nes nuolaida liečia ne tik azotniaką, kurs čia sumaišytas, bet ir supertomamilčius. Todėl, kur tik tinka, pavasarį reikia vartoti azotniakuoti, supertomamilčiai (avižoms, bulvėms, miežiams, burokams, pievoms). Dėl to gryno azotniako vartojimas sumažėja ir išrašyti jo į sandėlius reikia mažiau.

Salietra ir salietšakas yra greičiausiai veikiančios azotinės trąšos ir plačiai vartojamos pavasario tręšimui (kviečiams, burokams, daržovėms) Bet jų daug neišeina, todėl užsakomą kiekį galima nustatyti pagal pereito sezono pardavimo. Šios trąšos galima užsakyti viename vagone su azotniakuotais supertomamilčiais.

Sieros rūgšties amonis mūsų kraštui nepapigintas ir todėl neapsimoka jo užsakinėti. Vietoje jo vartoti salietšaką ar azotniaką.

Iš fosforinių trąšų, be azotniakuotų supertomamilčių, pavasariui reikia išrašyti *superfosfato*. Superfosfatą galima išrašyti tik vagoniniais kiekiais, nes jis su kitomis trąšomis tame pačiame vagone nesiunčiamas. Tačiau reikia stengtis užsisakyti jo tiek, kad neliktų didesnis kiekis rudens sezonui, nei maišai neišlaiko ir sutrūksta.

30% supertomamilčių pavasario sezonui fabrikas visai nesiunčia, tai apie juos ir nekalbėsime.

Daug blogiau yra su kalio trąšų užsakymu, kurių mūsų krašte mažai dar vartoja. Kalio trąšas pristato atskiros firmos taip, kad jų negalima išrašyti viename vagone su kitomis trąšomis. Sudėtinis vagonas gali būti tik iš įvairių kalio trąšų. Bet vėl kainitą apsimoka parsisiųsdinti tik palaidą, o su palaidu nesiunčiama kitos kalio trąšos.

Naudinga, kad prie urmo sandėlių būtų įsteigtas *patarimo biuras*, kuris duotų patarimus kaip vartoti mineralines trąšas. Apie tokio biuro įsteigimą reikia pranešti kooperatyvų revizijos sąjungai ir tiek. Patarimus gali teikti kiekvienas, kas nusimano mineralinių trąšų vartojime. Tokio biuro reikšmė yra labai didelė, kai ūkininkas, prieš pirkdamas, gali pasiteirauti, kokios trąšos jam geriausia tinka.

Nors javai ir pigūs, bet be mineralinių trąšų ir šiemet neapsieisime.

Agr. J. P.

Skaitykite ūkiškas knygas ir laikraščius ir mokykitės pavyzdingai ūkininkauti.

Kaip įtręšti dirvą miežiams

Vasarojaus mūsų ūkininkai sėja visai nedaug. Tai nėra girtinas reiškinys. Vasarojus pirmiausia reikalingas gyvuliams pašarui. Be vasarojaus sunku būtų išlaikyti kiaules, galvijus, arklius, paukščius. Jų grūdai ar šiaudai yra labai reikalingas ir naudingas pašaras visiems ūkininko gyvuliams. Bet vasarojaus ūkininkas beveik niekuomet tiek neturi, kiek jo reikėtų, tinkamai šeriant gyvulius. Taip yra todėl, kad mūsų ūkininkai, kaip minėjome, per mažai jo sėja, be to, vasarojaus derliai iš 1 hektaro mūsų krašte yra gana menki. Jie galėtų ir turėtų būti dvigubai didesni. *Svarbiau ios priežastys, dėl kurių vasarojas blogai uždera yra šios:* 1) *blogas žemės įdirbimas ir įtrešimas ir* 2) *netinkama sėkla.*

Jeigu norėtume tiksliai šį reikalą aptarti, tai prieitume išvadą, kad iš visų vasarojinių varpinių augalų blogiausiai mūsų krašte uždera miežiai. Jų mažiausiai ir auginama. Tačiau miežiai yra labai naudingas vasarojinis augalas. Grūdai plačiai vartojami žmonių maistui (miežinės kruopos) ir ypač gyvulių pašarui. Kiaulių gerai įpenėti, o ypač bekoninių, be miežių neįmanoma. Jie reikalingi ir gyvulių prieaugliui. Miežiniai šiaudai maistingumo atžvilgiu kai kada esti geresni už avižinius, o blogiausiu atveju jiems prilygsta. Be to, miežių kainos irgi yra nepigios. Ypatingai brangūs yra bravoriniai miežiai, tik blogiausia, kad šių mūsų ūkininkai nepajėgia išauginti. Žodžiu, miežiai labai naudingas augalas, todėl ir jų derliai reikėtų didinti, kelti.

Šiuo metu jau laikas būtų pasvarstyti vieną miežių derliaus pakėlimo priemonę, būtent, žemės įtręšimą, nes apie žemės įdirbimą ir sėklos paruošimą teks kalbėti kiek vėliau.

Geriausia vieta miežiams yra po bulvių, šakniavaisių ir kopūstų bei kitų daržovių, jeigu šiems augalams žemė buvo gerai mėšlu įtręšta. Dar neblogai miežiai uždera po žirnių ir kartais po dobilų. Po varpinių miežių geriau nesėti. Taigi geriausia miežius sėti po bulvių, šakniavaisių ir daržovių, kai žemė šiems buvo gerai įtrešta. Bet ir po šių augalų sėjant miežius laukas reikia tręšti, žinoma, ne mėšlu, bet dirbtinėmis trąšomis. Apie tai čia plačiau ir pakalbėsime.

Miežiai sėjami vėlai ir piaunami anksti. Taigi jie per trumpą laiką turi suaugti ir suauginti grūdą. Kaip sakoma, *miežiai turi trumpą augimo periodą, apie 3 savaitėms trumpesnį už avižas.* Taigi miežiai turi labai greitai imti iš žemės maisto medžiagas ir jas prisisavinti. Jiems nėra laiko maistą imti pamažu. Jeigu jie ims pamažu, tai užaugs visai menki. Taigi jie neturi laiko paimti maisto iš sunkiau prieinamų trąšų, pav. iš mėšlo. Jų ir šaknys jau taip sutaisytos, kad sugeba paimti, išnaudoti tik labai lengvai prieinamą ir čia pat, prie šaknų, viršutiniame žemės sluoksnyje esamą maistą. Žodžiu, miežiams žemė turi būti turtinga labai lengvai prieinamu, galima pasakyti, „sukramtytu" maistu. Tokio maisto gali parūpinti tiktai dirbtinės trąšos. Kai kurios dirbtinės trąšos iš karto yra prieinamos, iš karto galima jas šaknimis prisavinti. Taigi *miežiai, sėjami po šakniavaisių arba bulvių, būtinai reikia patręšti dirbtinėmis trąšomis.* Bet dabar klausimas: kokiomis trąšomis tręšti ir ar tos trąšos vartoti apsimoka.

Norėdami sužinoti, kurios trąšos miežiams tinkamiausios, pasinaudosime Kauno Žemės Ūkio Rūmų agronomų daromais bandymais, kurių rezultatai dabar skelbiami spaudoje. Bandymuose miežiai buvo tręšiami salietra, superfosfatu ir kalio druska. Bandymai buvo daromi tokiu būdu: 1. laukelis visai netręštas, 2. patręštas salietra, 3 patręštas superfosfatu, 4. superfosfatu ir salietra ir 5 salietra, superfosfatu ir kalio druska. Netręštas laukelis žymimas O, tręštas salietra—N, superfosfatu—P, salietra ir superfosfatu – NP ir salietra, superfosf. ir kalio druska NPK. Taigi pirmas laukelis nieko negavo, antras gavo (skaitant 1 ha) 100 kg salietros, trečias — 200 kg superio, ketvirtas—100 kg salietros ir 200 kg superio ir penktas — 100 kg salietros, 200 kg superio ir 100 kg kalio druskos. Iš šių bandymų galima sužinoti, ar minėtos trašos padidina miežių derlių, kiek padidina, kuri trąša arba kuris šių trąšų miš nys labiausiai padidina derlių ir ar šios trąšos apsimoka vartoti. **Ar padidėja miežių derlius?** Jau ir be bandymų kiekvienas galėtų pasakyti, kad patręšus dirbtinėmis trąšomis derlius tikrai padidės. Bet klausimas, kaip labai padidės ir nuo kurių trąšų labiau. Į tą klausimą duoda atsakymą aukščiau minėtos įstaigos padaryti bandymai. Tų bandymų buvo padaryta 35 visos Lietuvos vietose. Vidutiniai bandymų duomenys yra toki (derliai iš 1 ha paprastais —po 50 kg—centneriais):

Laukelis	Derlius grūdų	Derlius šiaudų	Derlius padidėjo grūdų	Derlius padidėjo šiaudų
1. O	27.0	54.2	—	—
2. N	32.0	60,4	5,0	6,1
3 P	32,8	57.2	5,4	3.0
4 NP	37,0	64,8	10.0	10,6
5. NPK	40,8	70,6	13,8	16.4

Štai ir aišku, kaip tręšti miežius, kad gautume didžiausius derlius. Laukelis, kuris visai nebuvo tręštas, davė 27 centn. grūdų ir 54,2 centn. šiaudų, o laukelis, kuris gavo 100 kg salietros, 200 kg superio ir 100 kg kalio druskos, davė 40,8 centn. grūdų ir 70,6 centn. šiaudų, vadinasi 13,8 centn. grūdų ir 16,4 centn. šiaudų daugiau, negu netręštas. Iš lentelės aišku, kad didžiausi derliai gaunami, kai patręšiama NPK. Taigi šis klausimas ir paaiškėjo. Dabar antras. **Ar apsimoka tos trąšos vartoti?** Norėdami atsakyti, reikia žinoti, kiek yra vertas kiekvieno laukelio šiaudų ir grūdų derlius kartu ir reikia žinoti, kiek kaštuoja į kiekvieną laukelį išbertos trąšos. Šiuo atveju mes tik įvertinsime padidėjusį nuo tręšimo vieno ha grūdų ir šiaudų derlių, apskaitysime trąšų vertę, atskaitysime ją iš padidėjusio derliaus vertės ir sužinosime, kokį pelną davė trąšos:

Laukelis	Derliaus vertė	Trąšų vertė	Pelnas
2. N	52.30	24,25	28,05
3. P	50,70	21,00	29,70
4. NP	100.40	45,25	55 15
5. NPK	142,80	65,25	77,55

Taigi visos trąšos apsimokėjo vartoti ir didžiausia pelnas gautas vartojant visas tris trąšas. Dvi trąšos kartu pavartotos davė beveik dvigubai didesnį pelną, negu kuri nors viena, o pavartojus tris trąšas kartu, gaunamas beveik tris kartus didesnis pelnas, negu vartojant vieną trąšą.

Aptarę tuos bandymus, padarykime praktiškas išvadas. 1) Normaliais metais dirbtinės trąšos miežių derlius žymiai padidina. 2) Miežiams trąšos vartoti apsimoka. 3) Daug pelningiau ir mažiau rizikos vartoti dvi ar dar geriau tris trąšas, negu kurią nors vieną. 4) Vartojant tik dvi trašas, visuomet reikia tręšti salietra ir superiu arba salietra ir supertomasina arba vietoje jų *azotniakuota* supertomasina. Salietra su kalio druska duos menkus rezultatus. 5) Jeigu žemė labai nualinta, apleista ir įstengiama vartoti tik viena trąša, tai geriausia tręšti azotniakuota supertomasina, o blogiausiu atveju superiu. 6) Menkai įdirbtoje ir apleistoje, nešvarioje dirvoje trąšos gali mažai padėti, dėl to ten jas vartoti atsargiai. Be to, baigiant, tenka pridurti, kad azotniakuota supertomasina gali pavaduoti salietra su superiu, nes toje supertomasinoje yra ir azoto ir fosforo. *J. J.*

Daugiau auginkime vaiskrūmių

Vaiskrūmiai, kaip agrastai, serbentai, avietės ir gervuogės mūsų krašte iki šiol ūkininkų yra visai mažai vertinami. Net savo reikalams maža kas jų turi pasisodinęs. Vaiskrūmių vaisiai šiandien kitur yra labai vertinami kaip maistas. Iš jų pagaminti valgiai yra skanūs ir sveiki, nes turi daug reikalingų žmogui mineralinių druskų ir vitaminų. Šiuos vaisius žmonės valgydami gali apsisaugoti nuo kai kurių ligų (reumatizmo, rachitizmo-angliškos ligos) arba gali nuo jų pagyti. Valgiui yra vartojamos žalios uogos, o kas lieka nesuvartota, reikia perdirbti, pasigaminti žiemai uogienių, vyno, o ypač vaisių sunkos

Vaisių atsarga žiemą turi didelę reikšmę namų ūkyje. Tad vaiskrūmių reikia prisiauginti bent savo reikalams, kad būtų pakankamai uogų sau. Gyvenant arčiau miesto arba vaisių perdirbimo įmonės, galima vaiskrūmius auginti prekybai. Mūsų krašte didesnių vaisių perdirbimo įmonių dar kol kas nėra, bet tai nereiškia, kad jų visai nebus. Vakarų ir Pietų Europos valstybės, o taip pat Amerika sunaudoja kasmet natūralios vaisių sunkos kelius šimtus milijonų litrų. Mūsų krašte tas gėrimas taip pat pradeda plisti ir reikia tikėtis, kad metai į metus jo pareikalavimas bus didesnis. Kas šiandien pasiruoš, išmoks vaiskrūmius auginti, netolimoje ateityje galės daug laimėti.

Aukščiau suminėti vaiskrūmiai mūsų krašte auga neblogai, ir sodyboje visuomet galima jiems vietos rasti. Juos galima sodinti patvoriuose, vaisiniame sode tarp medžių eilių ir k. Kas turi vaisių sodą vaiskrūmiai jame netik pageidaujami, bet būtinai reikalingi, jei norima iš sodo turėti didesnį pelną. Prisodinti vaiskrūmiai netik atneša didelę naudą, bet parodo sodybos šeimininko sumanumą ir kultūringą šeimininkavimą.

Agrastai ir serbentai reikalauja pusiau paunksnės, todėl geriausia vieta tiems vaiskrūmiams yra vaisių sodas. Avietėms ir gervuogėms galima paskirti labiau saulėtą vietą, o ypač jei dirva yra sunki. Agrastai žiemos šalčių nebijo. Mėgsta vidutinio drėgnumo dirvas. Perdaug drėgnos ir nepagerintos smėlio dirvos agrastams visai netinka. Pasodintus krūmus reikia kiekvienais metais bent du kart gerai apkasti, patręšti ir išvalyti. Rudenį ar pavasarį reikia išpiaustyti visus sausus silpnus ir senus metūgius, o vaisiams užsimezgus, išpjaunamos visos naujos atžalos. Agrastų yra keletas rūšių, kurios skiriasi uogų išvaizda, didumu ir spalva. Spalva esti žalia, balta, geltona arba raudona.

Serbentai auga ir lengvesnėse dirvose, bet jos turi būti gerai patręštos. Geriausia serbentai dera juodžemyje, bet neblogai ir smėlio dirvoje, kuri turi daug puvenų. Juodieji serbentai labiau mėgsta drėgnesnes dirvas, o raudonieji ir baltieji pakenčia ir sausesnes. Serbentai nepakenčia saulėtų, o taip pat ir visai pavėsingų vietų. Serbentai ir agrastai yra sodinami eilė nuo eilės per $1^1/_2$ m ir tiek pat krūmas nuo krūmo. Šitie du vaiskrūmiai dauginami beveik visada atlankomis. Atlanka, padaryta pavasarį, iki rudens įsišaknyja ir tą patį rudenį, arba kitą pavasarį jau galima atskirti nuo krūmo ir pasodinti atskirai.

Avietėms geriausia tinka juodžemis ir lengvas priemolis, kad tik turėtų pakankamai puvenų ir drėgmės. Avietės dauginamos šaknų atžalomis. Atžalos atskiriamos nuo krūmų prieš pat sodinimą rudenį arba anksti pavasarį.

Panašiai, kaip avietės, yra auginamos ir gervuogės. Yra tai vaiskrūmiai, mažai žinomi mūsų krašte, bet nemažiau vertingi kaip ir avietės. Gervuogės ypač tinka gaminti vaisių sunkoms. Žemę tiems vaiskrūmiams galima paskirti kiek sausesnę, negu avietėms. Gervuogės yra dauginamos taip pat, kaip ir avietės, bet atžalos nuo krūmų geriau yra atskirti ne rudenį, o anksti pavasarį. Atžalos, atskirtos rudenį, gali nukentėti nuo šalčių. Sodinant avietes ir gervuoges, tarpai paliekami $1-1^1/_2$ m eilė nuo eilės ir 1 m eilėje krūmas nuo krūmo.

pr. s.

Klausimai ir atsakymai

Kl. Kokiomis dirbtinėmis trąšomis reikia patręšti pavasarį rugius, jeigu jie nesudygtų? *J. Viškelis.*

Ats. Jei pasirodytų pavasarį, kad rugiai nesudygę, tai jiems nepadės jokios trąšos. Tręšti reikia tik gerai sudygusius, bet silpnai augančius rugius. Jei rugiai po žiemos esti iššalę ar išmirę, tai taip pat jokios trąšos jų negali atgaivinti. Iš numirusių nieks gamtoje neatgija.

Silpnai augančius rugius pavasarį galima būtų sustiprinti, išbarščius ant jų salietšako bent 100 kg į 1 ha. Tik tada reikia ši trąša kiek priakėti. Bet esant pigioms rugių kainoms, vargiai ar išsimokės pavasario tręšimas rugiams. Geriau reikėjo rugius patręšti iš rudens azotniakuotais supertomamilčiais, jeigu jie buvo sėjami į visai nepatręštą dirvą.

Kl. Kokios tai yra trąšos kompostas ir kur jų galima gauti? *J. Viškelis.*

Ats. Komposto galima tik pačiam pasigaminti, niekur jo pirkti nėra. Kompostas, tai yra trąša, panaši į durpes ar juodžemį. Kompostas gaminamas šitaip: kur nors nuošaliai, už tvartų, paunksnyje verčiami į krūvą medžių lapai, nešvarumai nuo kiemo, piktžolės, išrautos iš daržo, bulvienojai, daržovių lambai ir sugedę lapai, išpilama pamazgos, tvartų srutos, dumblas iš griovių ir t.t. Tokiu būdu renkant per keletą metų įvairias augalų ir gyvulių atmatas ir stropiai jas kraunant į krūvą, prisirenka jų didelė krūva. Tos atmatos, stovėdamos krūvoje, per porą metų supūsta ir pavirsta kompostu, panašiu į juodžemį. Toks kompostas labai tinka tręšti daržams, pievoms ir ganykloms. Kad komposto būtų galima prisigaminti ūkyje daugiau, reikia jam medžiagą tyčia rinkti ir krauti į krūvą. Kad greičiau ir geriau atmatos supūtų, reikia jas sausu laiku vandeniu palaistyti ir bent du kartus per metus perkasti, permaišant komposto medžiagą. Kompostą galima gaminti ir iš durpių su mėšlu, kraunant jas į krūvą ir perdedant mėšlo sluoksniais.

Durpės, krūvoje sukrautos ir perdėtos tvartų mėšlo sluoksniais, per metus supūsta ir pavirsta labai geru kompostu, kuris tinka tręšti visokioms dirvoms ir pievoms. Kas turi juodųjų durpių, gali iš jų prisigaminti labai daug komposto. Kompostas daugeliu atvejų yra daug geresnė trąša ir už tvartų mėšlą.

Kl. Norėčiau užsiprenumeruoti „Ūkininko Patarėją", kiek jis kaštuos metams? *J. Viškelis.*

Ats. „Ūkininko Patarėjas" su priedais metams kaštuoja 5 litus. Jo redakcijos antrašas yra toks: Kaunas, Duonelaičio Nr. 2, jei norite, galime užsakyti.

Apie „Saliezięčių Žinias" pasiteiraukite „Vilniaus Aušros" redakcijoje, Vilnius, Św. Mikołaja 8.

Kl. Skirstantis į viensėdžius gavau koloniją ganiavoje, kur žemės velėna yra juodžemis su durpėmis, kiek giliau smėlio sluoksnelis, o dar giliau šlynas. Ar gera yra tokia žemė, ar tiks ji sodui sodinti? *Trakų Beržėlis.*

Ats. Vietoje neištyrus žemės, sunku yra tiksliai spręsti apie jos gerumą ir tinkamumą sodui. Tai pareina labai ir nuo to, koks yra storumo smėlio sluoksnis, kaip giliai yra šlynas ir ar neperdrėgna žemė. Spėjama, tačiau, kad ganiavoje žemė bus sodui perdrėgna, juo labiau, kad podirvyje yra šlynas, kuris nepraleidžia vandens į gilesnius sluoksnius. Atrodo, kad toji žemė geriau galėtų tikti ganykloms. Bet jeigu tinkamai ją nusausinsit nors atvirais grioviais, gerai paruošite duobes ir privešite josna geros žemės, tai ir sodas gali augti neblogai. Toje žemėje geriau galėtų augti slyvos ir vaiskrūmiai. Sunkiau augs obelys, o ypač kriaušės, vyšnios ir čeresnės, kurios reikalauja sausesnės žemės ir daugiau kalkių. Skiepų nuotolis obelims yra geras 10 metrų eilė nuo eilės ir eilėje skiepas nuo skiepo. Vyšnioms, slyvoms, čeresnėms pakanka 5—6 m nuotolio, vaiskrūmiams—$1-1^1/_2$ metro krūmas nuo krūmo eilėse ir tiek pat eilė nuo eilės.

Geriausia būtų sodą apsodinti liepomis, kurios žydi ir bitėms duoda daug medaus. Taip pat dar geriau sodą saugo nuo vėjų spygliuočiai medžiai: eglės, maumedžiai (modrzew), pušys. Patartina būtų sodą apsodinti iš šiaurės pusės spygliuočiais medžiais, kurie ypač žiemą gerai apsaugo sodą nuo šaltų šiaurės vėjų. O iš vakarų ir rytų pusės apsodinti lapuočiais medžiais: liepomis, žilvičiais, topoliais ir pan. Tik iš pietų pusės, iš kur yra šilčiausia ir mažiausia vėjų, visai nereikia sodo apsodinti aukštais medžiais, kad būtų erdviau sode ir kad būtų daugiau saulės spindulių. Čia galima apsodinti žemais vaiskrūmiais. Sodą apsodinant nuo vėjų, reikia eglaites sodinti per 2—3 metrus vieną nuo kitos, lapuočius medžius — per porą iki keleto metrų vieną nuo kito. Pradžioje galima medžius sodinti tankiai, o kai jie paaugs, tai bus

(*Pabaigą žiūr. 88 pusl.*)

TEISIŲ PATARĖJAS

Ats. Gvaizdikui. Negalime žinoti, ar apeliacijos teisme išlošite bylą. Jeigu tėvo sesuo per tiek daug metų nereikalavo savo dalies, tai atrodytų, kad ji prarado savo teises per įsisenėjimą. Kadangi vis dėlto apylinkės teismas priteisė seseriai palikimo dalį, tai, matyt, nutarė, kad nėra įsisenėjimo. Apeliacijos teisme galite gintis liudininkais, kad sesuo daugiau kaip per dešimtį metų da lies nereikalavo ir nuomos jai nemokėjote.

Niekas negali parduoti daugiau teisių, negu pats turi. Todėl, jeigu tėvo brolis nebuvo visos parduodamos žemės savininku, sesuo galėjo savo dalį atimti nors prieš tai kas buvo ją ir neteisėtai pardavęs.

Dėl parduotos iš varžytinių žemės nieko negalima dabar padaryti. Žemės pirkėjas gali buvusius žemės savininkus pavaryti. Belieka tik kreiptis į labdaringas įstaigas pašalpos prašyti.

Ats. Z. Giedraičiui. Atsakymais per laikraštį tamstos reikalo atlikti negalima. Reikia, kad koks tamstos prietelius nuvažiuotų į P. K. U. Lydoje ir viską išaiškintų. Mūsų nuomone, gydytojų komisijos sprendimas yra galutinis, bet galima prašyti, kad dar kartą tamstą ištirtų ir nustatytų ligos priežastis. Kreipiantis į P. K. U.. reikėtų turėti privataus gydytojo pažymėjimą, kad liga kilo ryšium su kariuomenės tarnyba. Beturčio pažymėjimą galite gauti valsčiuje. Tuo tikslu reikia paduoti prašymą. Jeigu valsčius atsisakytų sumokėti ligoninės išlaidas, kreipkitės į storastiją. Prašymą reikia duoti per vietos valsčių. Nėra lietuvių labdaringos organizacijos, kuri tokiu reikalu galėtų tamstai pagelbėti. Galima būtų kreiptis privačiai pas turtingesnius lietuvius, bet tuomi negali užsiimti mūsų Redakcija, todėl kreipkitės per pažįstamą kokį nors vietos lietuvį inteligentą. Galite paduoti į laikraštį atsišaukimą. Suredaguokite tokį atsišaukimą ir prašykite „Aido" Redakcijos, kad patalpintų savo laikraštyje. Teismo keliu nieko nelaimėsite.

Ats. Kav—kui. Iš kooperatyvo narių tarpo galite visada išsibraukti. Pajus turi būti grąžintas. Kvitas negali deciduoti, nes pajus yra įrašytas į knygas. Pajų galima gauti, tik suvedus kooperatyvo metines sąskaitas. Jeigu praėjusiais kuriais nors metais kooperatyvas turėjo nuostolių, tai buvo jie padengti iš pajų ir tuo atveju visas pajus nebus jums grąžintas.

Ats Stasiui. Sutartis „umowa przyrzeczenia kupna — sprzedaży" neduoda nuosavybės teisių. Nors tamsta valdai pirktą žemę nuo 1931 m., moki mokesčius ir per komasaciją žemė buvo užrašyta tamstos vardu, vis dėlto savininku yra pardavėjas. Likusių pinigų nereikėtų pardavėjui mokėti, kol nepasirašys pardavimo akto. Kai dėl dolerių perskaitliavimo lenkiškais zlotais, tai tą dolerių sumą, kurią turėjote mokėti 1932 m. ar vėliau, reikia skaityti po 5 auks. 30 sk. Sumokėtų pinigų prieš 1932 m. pagal dolerio kursą 8,85 auks. negalima dabar iš naujo perskaitliuoti.

Ats. Žylei. Paskola iki 250 auks. galėjo būti duota be raštiško dokumento, todėl galima teisme naudotis liudininkais. Paduokite skolininką teisman. Prašymą reikia duoti artimiausiam apylinkės teismui (Sąd Grodzki). Jeigu liudininkais įrodysite, kad tikrai motina pinigus paskolino ir skolininkas geruoju jų iki šiol negrąžino, bylą laimėsite.

Ats. Aleksėjūnui. Nieko negalima padaryti ir reikės bankui antrą kartą mokėti. Prašykite banko, kad peržiūrėtų tų metų visus kvitus, tai gal dar suras ir tada tamstos skolą panaikins. Skolos sumokėjimo aplinkybės liudininkais įrodyti negalima, nes bankas duoda kvitus ir jais tik galima remtis. Pašalpa karo invalidams sulaikoma, kai jie atgauna sveikatą. Kai komisija pripažįsta, kad tik 10 nuošimčių sveikatos yra prarasta, pašalpos neduodama. Komisija gali invalidą kelius kartus tikrinti. Jeigu tamsta jaučiatės dabar blogiau, o to priežastim yra kare įgytos žaizdos, prašykite, kad komisija iš naujo jus patikrintų.

Ats. Ūkininkui. Kreipkitės pas savo advokatą, nes jis turi pareigą rūpintis jūsų byla. Pirkimo aktas turėjo būti pas notarą rašytas. Hipotekos archyve galite sužinoti, koks notaras perėmė mirusiojo notaro pareigas. Mažamečių vardu gali veikti teismo paskirti globėjai. Jeigu nesurastumete dokumentų, reikėtų gintis įsisenėjimu. Pardavėjos dvaras turėjo turėti sutvarkytą hipoteką, todėl pasiteiraukite ar nėra jūsų teisės įrašytos į hipoteką. Jeigu aktas buvo teisėtai parašytas, tai jį galima surasti.

Ats. Berželiui. Ant tamstos žemės pastatytų trobų galite pamotei neduoti. Kol diedukas yra gyvas, žemė skaitosi ne tėvo, bet dieduko nuosavybė. Jeigu diedukas žeme nesinaudojo per 18 metų, reikėtų paduoti jį teisman, kad pripažintų, jog prarado teises prie žemės per įsisenėjimą. Kai bus pripažinta žemė tėvo įpėdiniams, visi vaikai turės prie jos lygias teises. Pamotės vaikai, jeigu jie yra gimę dar tėvui gyvenant, turi tokias pat teises, kaip ir tamsta. Jeigu su dieduku nesiteisite arba bylą pralošite, diedukas gali ką nori su žeme padaryti ir kam nori aprašyti. Šiuo atveju tamsta gali jokios dalies negauti. Banko skolos tamstai nereikėtų mokėti, tegul moka diedukas, kuris žeme naudojasi.

Ats. Zuikiui. Tamstos byla yra paini ir kokia bus pabaiga, sunku numatyti Be advokato pagalbos neapseisite, todėl paveskite bylos vedimą advokatui ir jis duos jums patarimus.

Kl. Paskolinau „Stefčiko Kasoje" 1929 m. 300 auksinų. Ar man, kaip mažažemiui, gali būti skolos dalis dovanota. Ar prie šios skolos gali būti pritaikintas konversijos įstatymas. *Ad. Suž.*

Ats. Skolos mokėjimas išdėstomas ratomis tik tuo atveju, jeigu skola buvo paimta pas privatų asmenį Kadangi tamsta esi skolingas „Stefčiko Kasai", tai konversijos įstatymo pritaikyti negalima ir reikia ją visą iš karto sumokėti. Tamstos skola negali būti dovanota, nes pusė skolos dovanojama tik tuo atveju, jeigu skolintoju yra privatus asmuo ir jeigu norima, kad skola būtų iš karto sumokėta. Lygiai su privačiais asmenimis įstatymas laiko tokius bankus, kurie nepriklauso revizinei sąjungai, pvz., Lietuvių Bankas Vilniuje.

Kl. Sesuo ištekėjo 1928 m. Tėvas mirė 1929 m. Sesuo paėmė savo dalį ir namie prie liudininkų ji išsižadėjo savo teisių prie palikimo. Ar ta sutartis dabar gali galioti. *Liepa.*

Ats Pasogą turi teisę duoti tėvas, bet ne brolis. Jeigu tamstos sesuo nuo tėvo paėmė dalį ir sutartį padarė su tėvu, tai dabar ji negali turėti teisių prie palikimo, o jeigu tamsta jai davėte dalį ir surašėte privačią sutartį, tai toji sutartis negalioja, sesuo gali ją sulaužyti ir pasiimti pusę tėvo paliktos žemės. Kai sesuo sulaužytų sutartį, turėtų tamstai grąžinti pusę paimto pasogo. Jeigu nuo tėvo mirties sueitų dešimts metų, reikėtų gintis įsisenėjimu.

Ats. Kurmeliui. Tėvų ir vaikų turtas yra atskirtas, ir už vieno skolas negali būti išvaržytas kito turtas. Kai tamsta savo dalį sumokėjote, tai dabar pasiimkite iš valsčiaus pažymėjimą, kad aprašytas turtas yra tamstos, o ne sūnaus, ir tą pažymėjimą paduokite antstoliui. Jeigu antstolis nepaklausys ir norės turtą išlicituoti, paduok į apylinkės teismą (sąd grodzki) skundą prieš antstolį (skarga na czynności komornika) ir įrodę, kad aprašytas turtas tamstai priklauso, prašykite, kad nuimtų nuo jo areštą. Apeliaciją reikia užsakyti baudžiamose ir civilinėse bylose pagal naujai išleistą įstatymą per savaitę laiko. Už tamstos skolą antstolis negali parduoti marčios karvės. Jeigu antstolis tą karvę aprašė, paduokite skundą prieš antstolį į apylinkės teismą. Skundą turi paduoti marti, kurios yra karvė. Kad antstolis nelicituotų karvės, kol teismas neišnagrinės skundo, prašykite drauge teismo, kad sulaikytų egzekuciją.

Ats. K—kučiui. Mėginkite, gal brolėnas geruoju atiduos jums žemę. Jeigu jis geruoju neatiduos, tai teismu nieko nelaimėsite, nes nuo jūsų išvažiavimo į užsienį suėjo daugiau, kaip 10 metų ir todėl praradote teises per įsisenėjimą. Nors esate gimęs Lenkijoje, bet kai ilgai gyvenote užsienyje, praradote pilietybę. Dabar galite tik prašyti, kad iš naujo ji būtų jums pripažinta. Viltis yra maža. Pilietybės reikalu reikia kreiptis į Vilniaus vaivadiją. Gal brolėnas sutiks geruoju sumokėti jums už tėvo paliktą žemę, tada galėtumet kur kitur nusipirkti.

P—s.

MOTERŲ DARBAI

Gėlių priežiūra

Gražiai augančios kambarinės gėlės labai puošia butą. Todėl dabar, ankstyvą pavasarį pravartu bus prisiminti, kas reikia daryti, kad gėlės gražiai augtų ir žydėtų.

Augalų gyvenimas visai panašus į žmonių gyvenimą. Jei žmogus geriau, ištaigingiau gyvens, geriau maitinsis, tai jis bus sveikas ir gerai atrodys. Jeigu gi žmogaus gyvenimo sąlygos bus sunkios, maistas menkas, tai ir sveikata ir išorinė išvaizda liudys apie blogas gyvenimo sąlygas. Taigi kambarinės gėlės reikalauja to ištaigingumo, gerų gyvenimo sąlygų, gero maisto. Mūsų kambarinės gėlės, tai dažniausiai pargabenti iš šiltųjų kraštų augalai, kur šilta, drėgna ir žemė derlinga. Jei mes geriau prižiūrėsime gėles ir duosime joms nors tik kiek panašias gyvenimo sąlygas, kaip šiltuose kraštuose, tai jos puikiai augs ir žydės.

Kai kurios gėlės (fukcija, pelargonija, oleandra) reikalauja daugiau šviesos, o kai kurios (paparčiai, palmės, kiparisai) gali augti ir ne taip saulėtame kambaryje. Jei turime vieną saulėtą kambarį, tai ten visos gėlės galės puikiai augti, tik reikės sustatyti jas taip, kad vienoms gėlėms tektų daugiau saulės, kitoms mažiau. Gėlės mėgsta šiltą ir kiek drėgną kambario orą. Jei kambarys yra šiltas ir labai sausas tai gėles reikia dažniau laistyti ir prunkšti vandeniu.

Sodinant ir persodinant kambarines gėles, reikia imti gerą žemę. Gėlėms žemę galima imti iš miško, kur auga viržiai. Tokia žemė bus lengva, pūri ir bronzinės spalvos. Taip pat gėlėms tinka ir tokia žemė kuri imta iš tos vietos, kur yra daug gerai perpuvusių medžių lapų. Tokia žemė bus juoda puri ir riebi. Pas daržininkus yra tam reikalui paruošta inspektinė žemė.

Indas (vazonas) gėlėms sodinti turi būti molinis, nepalyvotas. Kaime dažnai sodina gėles į skylėtus emalijuotus puodus. Nenuostabu tad, kad gėlės skursta ir beveik niekad nežydi.

Jei gėlei reikia didelio indo, tai vietoje molinio indo galima vartoti medinį kibirą ar dėžę. Sodinant gėles, reikia ant dugno medinio kibiro ar statinaitės padėti truputį žvyriaus, akmenėlių ar puodynės šukių, kad geriau oras prieitų prie šaknų. Sodinant gėlę į didesnį puodą, reikia žiūrėti, kad šaknys būtų gražiai ištiestos, o tarp šaknų pripildyta žemės, kad neliktų tuščių vietų.

Jei šaknys bus susuktos į kamuolį, o tarp šaknų bus tuščių vietų, tai gėlė silpnai augs ir greitai žus. Labai gėlei kenkia, jei persodinant nutraukiame daug jos šaknų. Jei labai daug yra šaknų, tai reikia paimti atitinkamo didumo puodynę.

Tinkamiausias laikas gėlių persodinimui yra nuo vasario iki gegužės mėnesio. Jei gėlė smarkiai auga ir greitai išalina žemę, tai tokią gėlę persodinti galime bet kuriuo metų laiku. Negalima persodinti žydinčių gėlių. Jei labai didelė gėlė, tai nereikia jos kasmet persodinti, bet kas keli metai.

Taip pat negalima mažos gėlytės sodinti į didelį indą, nes tuojau nuo didelės drėgmės supus gelės šaknys.

Gėlių laistymui geriausia tinka minkštas, lietaus vanduo, kambario temperatūros. Negalima gėlių laistyti šaltu, tiesiai iš šulinio, vandeniu. Visos gėlės mėsingais, storais lapais (kaktusai, agavos, klivijos) reikia laistyti rečiau, negu kitos gėlės.

Žiemą, sakoma, kad gėlės reikia laistyti mažiau, negu vasarą, tai reiškia, kad gėlei reikia duoti daug vandens, bet rečiau, o vasarą duoti daug vandens ir dažniau.

Šias pastabas reikia mergaitėms ir šeimininkėms atsiminti, prižiūrint ir persodinant gėles.

Žiaurus vaikas

Nekartą kaime teko girdėti kaip tėvas, lyg tai juokais, liepia mažąjam sūneliui ką nors mušti, šerti lazda ar botagu. Vaikas padrąsintas tėvo žodžiais muša be pasigailėjimo ir žmones ir savo žaislėlius ar kokius kitus daiktus.

Tėvai ir vyresnieji, mokydami vaiką muštis, nenumato, kad paaugęs vaikas norės išmėginti savo batogą ir ant savo tėvų pečių.

Dar blogiau, jei mušdamas kitus ir kankindamas gyvulėlius, vaikas jaučia smagumą, malonumą. Vargas motinai, kai jos mušeika vaikas namie, vargas mokytojui, kai jis mokykloje.

Kas daryti, kad atpratinti vaiką nuo mušimosi?

Pirmiausia reikia stengtis vaiką per kalbėti, kad jis suprastų, kad tam, kitam vaikui skauda, kai jį primuša. Jei vaikas nenustoja muštis, galima pamėginti mušeikai — vaikui suduoti taip pat kaip jis sudavė jaunesniąjam. Labai dažnai vaikas įsitikina, kad ištikro skauda, kai muša ir pats daugiau jau nesimuša.

Neleisti vaikui kankinti gyvulėlių: kačių, varlių, musių ir t. t. Paaiškinti, kad gyvulėliams skauda, kai jie kankinami taip pat kaip ir žmonėms.

Gerai būtų nerodyti vaikams kaip piaunamos kiaulės, avys, vištos. Vaikai, prisižiūrėję tų skerdynių, nori pamėginti patys ką nors papiauti. Pirmiausia krenta nupiauta lėlės galva, paskui viščiuko arba ir savo mažesniam broliukui pasisiūlo nupiauti galvą.

Taigi, tėvai, saugokite savo vaikus. Nemokykite jų blogų darbų, o stenkitės mokyti doro, teisingo darbo. Jei jau būtinai norite, kad vaikas visko išmoktų, tai palikite šį darbą jam pačiam. Kai paaugs didesnis, tai ir gerų į blogų darbų išmoks nuo kitų žmonių.

PRAKTIŠKI PATARIMAI

Kaip išnaikinti tarakonus ir prūsokus

I būdas. Paimti kvietinių miltų 5 dkgr., cukraus 4 dkgr., borakso 1 dkgr. Viską sumaišyti su vandeniu ir, padarius skystoką tešlą, išmėtyti tose vietose, kur daugiausia šie kenkėjai susirenka.

II būdas. Į emalijuotą dubenį (bliūdą) įpilti truputį juodo alaus. Aplink dubenį net iki kraštų pripilti drožlių ar žemių, kad tarakonai lengvai galėtų prie dubens (prie alaus) prieiti. Suvylioti alaus kvapo šie kenkėjai sueis dubenin, bet išeiti iš jo negalės, nes dubens kraštai yra slidūs.

Kaip išnaikinti blakės

I būdas. Lovas ir kitus baldus, kuriuose yra blakių, reikia užplikinti verdančiu vandeniu, kuriame yra ištirpinta pilkojo muilo.

II būdas. Ant vielos palubėje pakabinti lėkštytę su siera ir užkamšius kambaryje visus plyšius ir duris, uždegti sierą. Sieros dūmai naikina blakes ir jų kiaušinėlius. Paskui kambarį išvėdinti. 1 kūb. metrui kambario erdvės reikia imti 5 gramai sieros.

III būdas. Paimti timolio (tymol) 5 gramus, terpentino 95 gramus. Ištirpinti timolį terpentine ir išpurškinti kambarį ir visus plyšius tuo tirpiniu.

Šepečių valymas

Drabužių šepečiai ir plaukams šepečiai reikia dažnai valyti. Mazgojant šepečius vandeniu su muilu galima juos pagadinti, gali atsiklijuoti šepečio viršus. Geriausia mazgoti šepečius benzinu, tik reikia atlikti tą darbą toli nuo ugnies, kad benzinas neužsidegtų.

Kaip išmazgoti ir išbaltinti plunksnas

Norint, kad plunksnos būtų lengvos ir švarios, reikia jas išmazgoti benzine, nes jis pašalina iš plunksnų taukus ir įvairius nešvarumus. Benziną reikia keisti du kartu, o plunksnas džiovinti ore.

Kad plunksnos pasidarytų baltos spalvos, reikia švarias, benzine išmazgotas plunksnas sumerkti į perrūgštį vandenį (woda utleniona), sumaišytą su amoniaku. Tame mišinyje plunksnos turi mirkti visą parą (24 val.), tik retkarčiais reikia plunksnas pamaišyti. Po 24 valandų reikia plunksnas išimti ir išdžiovinti tarp dviejų paklodžių.

M. Č—ė.

galima išretinti, iškertant mažesnius kurui. Tada tanki medžių siena, kad ir jauna, bet gerai saugos sodą nuo vėjų.

Kol visai jaunas sodas, tai galima tarpuskiepėse auginti vyšnias, slyvas ir kitus vaiskrūmius. Tačiau tada trukdosi sode darbas, nes sunku yra arkliais dirbti ir lieka tarpuskiepėse neišartos ežios. Be to, tokį sodą reikia stipriai tręšti, nes visi tie medžiai alina žemę. Turint atitinkamos vietos, patartina yra vyšnias, čeresnes ir slyvas sodinti atskirai nuo obelų ir kriaušių, o vaiskrūmius taip pat atskirai nuo aukštųjų medžių. Vaiskrūmiais geriausia apsodinti sodo pakraščius.

Kl. Girdėjau, kad šermukšnį ir žilvitį galima priskiepyti obelim, o tarninas (čereznyką) — vyšniomis ir čeresnėmis. *Trakų Berželis.*

Ats. Jokiu būdu negalima priskiepyti nei šermukšnio nei žilvičio obelimis, o taip pat neverta skiepyti tarninų vyšniomis ir čeresnėmis. Reikia geriausia veislines kultūrines čeresnes skiepyti į paprastą laukinę čeresnę. Čeresnes taip pat galima skiepyti į vyšnias, tik čeresnės medis daug greičiau auga kaip vyšnios, todėl stiebo apačia esti plonesnė, o viršus daug storesnis. Tokį medį vėjas gali lengvai nulaužti. Todėl geriausia yra vietines vyšnias ir čeresnes skiepyti pagerintomis kultūrinėmis vyšnių ir čeresnių atmainomis.

Kl. Ar galima sodinti eglės 2 metrų didumo *Trakų Berželis.*

Ats. Tokios eglės neišsimoka sodinti, nes beveik visos neprigis. Geriausia sodinti jaunas vienų metų eglaites, tada jos gerai prigis ir augs.

Kl. Ar galima pataisyti suakmenėjusį cementą? — Negalima — *Red.* Ar galima žiemą kambaryje daryti cemento stulpelius ir sustiprėjusius išsinešti laukan? *Trakų Berželis.*

Ats. Cemento stulpeliai kambaryje žiemą daryti yra labai nepatogu, nes juos reikia kasdieną vandeniu šlakstyti. Be to, cemento gaminiai turi apie dvi savaites laiko pabūti ne šaltyje, kol visiškai sustiprėja, nes priešingu atveju jie būtų nestiprūs. Kuris cementas yra geresnis, ar „Wysoka" ar „Saturn", nežinome, tai galite patys išsipraktikuoti.

Kl. Darysiu dėžes. Noriu žinoti, koks turi būti jų talpumas, kad pripylus pilną dėžę grūdų būtų žinoma, kiek tie grūdai sveria *Trakų Berželis.*

Ats. 1 kūb. m. talpos dėžėn telpa 700 kg rugių, 750 kg kviečių, 690 dvielių miežių, 490 kg avižų. Bet kad ir tiksliai tamsta padarytumet dėžės talpą ir lygiai pripiltumet grūdų, vistiek negausite tikslaus tikrojo grūdų svorio. Nes beveik kiekvieno derliaus grūdų svoris yra skirtingas. Sausesni grūdai yra lengvesni, drėgnesni—sunkesni, mažesni grūdai yra lengvesni už didesnius grūdus ir t.t. Todėl dabar jau beveik nieks grūdų saikais nesaikuoja, nebent tik savo ūkio reikalams. Saiku nieks nepasitikės pirkdamas, negalėsite ir tamsta juo pasitikėti ir parduodamas. Tad geriausia yra nusipirkti dešimtaines svarstykles grūdams svarstyti. *M. Č.*

Kl. Kokios dirbtinės trąšos tinka avižoms po rugių? Žemė molis prie juodžemio. *Stasys.*

Ats. Avižoms po varpinių skaitoma nelabai gera vieta. Tačiau iš visų varpinių po rugių yra geriausia avižoms vieta. Po rugių ir kitų varpinių žemėje azoto pasilieka labai mažai. Avižos gi azoto kaip tik daug reikalauja. Dėl to, tręšiant avižas dirbtinėmis trąšomis, pirmiausia reikia neužmiršti azotinių trąšų. Azotines trąšas avižos iš dirvos ima ilgai, bet lėtai. Dėl to ir azotinės trąšos avižoms duodamos tokios, kurios dirvoje pamažu tirpsta, pav., amoninės arba azotniakas. Bet davus tiktai azotinių trąšų, galima susilaukti greit augančių, aukštų, lieknų avižų, kurios tačiau gali išgulti ir būti nebrandžios. Kad to būtų išvengta, reikia dar duoti ir fosforinių trąšų, pav., superfosfato. Kalio priemoliuose avižos susiras ir be dirbtinių trąšų. Praktiškai imant, a v i ž o s t r ę š i a m o s a z o t i n ė m i s i r f o s f o r i n ė m i s t r ą š o m i s, duodant apie 30 kg gryno azoto ir apie 40—50 fosforo rūgšties. Kadangi mūsų krašte yra trąša, kuri sudaryta iš azotinių ir fosforinių junginių, tai ji ir yra naudingiausia vartoti. Ta trąša vadinasi azotniakuoti supertomamilčiai. Ši trąša avižoms labai gerai tinka. Dėl to šiuo atveju patariame į 2 ha duoti apie 2 maišiukus azotniakuotų supertomamilčių.

2) Svirnas (klėtis) iš pustokų nebus geras, nes jis bus drėgnokas. O bent kiek drėgnas svirnas yra labai kenksmingas, ypač grūdams. Tiesa, geriems meisteriams iš pustokų pavyksta pastatyti ir sausas trobesys, kuris visai tinka ir žmonėms gyventi. Tačiau reikia prityrusių meisterių, kurie gerai nusimano apie statybą iš pustokų. Pamatai reikėtų įleisti žemėn ap e 50 cm, o virš žemės apie 60—70 cm su daugeliu skylių, kad po grindimis oras vaikščiotų. Sienos reikėtų daryti neplonesnės kaip per 2 plytas. Plytoms gaminti imama 1 dalis cemento ir 10 dalių žvyro.

3) Tiesus nuotolis tarp Seinų—Kauno yra beveik tris kartus trumpesnis, negu tarp Seinų—Varšuvos. Minėtu radijo imtuvu Kauną girdėsite gerai. *J. J.*

Kl. Du kalviai norime išsirašyti priekalus ir burmašiną. Prašau patarti, iš kur mums bus geriau ir pigiau išrašyti ir kiek kaštuos 1 kg. *Kalvis.*

Ats. Vilniuje priekalų fabriko nėra, bet yra didelių geležies sandėlių, kur galima juos nusipirkti. 1 kg priekalo kaštuoja 1,35 auks., o burmašina kaštuoja: mažesnė 26 auks., didesnė 33 auks. Iš fabriko pavieniui išrašinėti priekalus atseis irgi nepigiau, kaip pirkti sandėlyje. Pasiderėjus dar būtų galima kiek nuderėti nuo šitos kainos. Priekalus ir burmašinas galite pirktis Vilniuje, *ul. Zawalna 28. Sz. Rudomińscy. M. Č.*

Kl. Turiu tvartą 6×9×3 mtr. dydžio, kuriame 4 langai 25×50 cm 2 mtr nuo žemės. Noriu langus padidinti. Koks turi būti jų dydis? *J.*

Ats. Tvartų langų plotas turi sudaryti nemažiau kaip $^1/_{25}$ dalį grindų ploto. Tokiam tvartui, kurio grindų plotas sudaro nemažiau kaip 50 kvadratinių metrų ir nedaugiau kaip 75 kvadr. mtr., reikalinga *nemažiau* kaip trys langai. Langų aukštis turi būti apie 70 cm, o plotis apie 110 cm. Jeigu tvartas gilus, tai nuo grindų iki langų apačiai turi būti nemažiau kaip 2 mtr. O jeigu tvartai negilūs, tai apie $1^1/_2$ metro. Peržemai sudėti langai esti nepraktiški, nes gyvuliai juos išdaužo ir pristovėję daugiau mėšlo užstoja šviesą. Bet ir peraukštai įtaisyti langai yra nenaudinga, nes esti tamsus tvartas, mažiau patenka saulės spindulių, ypač ant arčiau sienos stovinčių gyvulių. Bent pusė langų turi būti atidaromi, kad būtų galima tvartus vėdinti. Kad būtų šilčiau, langai daromi dvigubais rėmais. Veisliniams gyvuliams reikia daugiau šviesos, negu penimiesiems. Langus geriausia daryti pietinėse sienose. *J. J.*

Kai kurių sėklų kainos

Artėja pavasaris. Todėl reikia pasirūpinti visų sėklų, kurių savo ūkyje neturima. Dabar yra geriausias laikas sėkloms užsisakyti. Čia dedame kai kurių reikalingiausių pašarinių augalų sėklų kainas pagal Vilniaus sėklų firmų kainoraščius. Tik reikia pažymėti, kad šitos kainos yra tik orientacinės: vienos jų gali papigti, o kitos gali pabrangti.

	100 kg auks.	10 kg
Dobilai, raudonieji dvižoliai	120—130	14,00
„ „ vienžoliai	125—140	15,00
„ baltieji be priemaišų	230—250	25,00
„ „ su švediškais	200—220	26,00
„ švediški	200—230	25,00
„ inkarnatai	135	14,00
Liucerna, prancuziška . . .	280	30,00
„ apyninė	105	11,50
Perluotis	100	11,50
Esparcetas	40	5,00
Motiejukai	50	5,50
Anglų raigrasas	140	15,00
Italų raigrasas	180	20,00
Vilniaus soja	75	9,00
Saldusis lubinas „Lupinus" .	58	8,00
Peluška	25	2,80
Seradėlė	32	3,50
Facelija	—	2[illegible],00
	1 kg	10 gr
Griežčiai, Bangholmo labai dideli, geltoni	4.00	0,60
„ Pamarės balti . . .	4.00	0,50
„ Hofmano geltoni . .	4.00	0,60
Burokai, Ekendorfo geltoni pašariniai	0,90	0,15
„ Ekendorfo raudoni . .	1,00	0,15
„ Mamuto	1.10	0,15
„ puscukriniai	1.20	0,15
„ cukriniai balti	1.00	0,15
Kopūstai, pašariniai dideli . .	11.00	1,30
Morkos, pašar. balt. žaliagalvės	3.00	0,45
„ pašar. baltos žaliagalvės, auga viršuje ant žemės .	3.00	0,45
„ St. Valery, ilgos raud. .	3.20	0,50
Turnipsai, Bortfeldo	3.40	0,50

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų kovo 11 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	13.50—14.50
Kviečiai	18.75—21.75
Miežiai	17.50—18.00
Avižos	13.25—15.25
Sėmenys	52.50—53.50
Vikai	19.25—20.25
Lubinas (mėlynas)	10.75—11.25
Kvietinės sėlenos	10.75—11.25
Ruginės sėlenos	9.50—10.00
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.60
„ „ „ detal.	4.00
„ „ II rūšies urme	3.50
„ „ „ detal.	3.90
„ „ sūdytas urme	3.20
„ „ „ detal.	3.40
Kiaušinių 1 kg urme	1.20
„ „ detal	1.40

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „Ruch", Tatarska 6 Redaktor-Redaktorius Inž. M. Čibiras